

УДК 811.111'276.2(73)

Божко Я. Ю.,
аспірант,
Запорізький національний університет
bozhkoyana2013@gmail.com

СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ СЛЕНГОВОЇ ЛЕКСИКИ АМЕРИКАНСЬКОГО ВАРІАНТУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація

У статті розглядається соціолінгвістичний аспект сленгової лексики в американському варіанті англійської мови з урахуванням його функціональної сфери та соціального середовища. Здійснено комплексний аналіз функціонування сленгізмів з охопленням їх формального та змістового аспектів.

Ключові слова: сленг, соціолінгвістика, мовна ситуація, територіальний та соціальний страт.

Summary

The article deals with the sociolinguistic aspect of slang vocabulary in the American version of the English language, taking into account its functional sphere and social environment. Complex analyse of the functioning of slang with the coverage of its formal and substantive aspects is carried out.

Key words: slang, sociolinguistics, linguistic situation, territorial and social stratum.

Головним засобом міжособистісної комунікації є мова. Вона виступає своєрідним індикатором соціального статусу, маркером соціальних ситуацій та цілей. Крім того, мова є засобом репрезентації себе суспільству.

Оскільки мова як засіб спілкування може виникати лише у суспільстві, не підлягає сумніву взаємозв'язок мови та суспільства. Мова будь-якого суспільства є так званим банком, де зберігаються, накопичуються та передаються здобуті знання. Це пояснює вплив суспільства (а саме соціальні, економічні та культурні зміни) на різні рівні мови. Так само і мова має значний вплив на суспільство.

Питання взаємозв'язку мови та суспільства вже багато століть поспіль привертає увагу лінгвістів різних країн. А той факт, що мова не є одноманітною за соціальним положенням, відомий досить давно.

Іспанський викладач Гонсало де Кореас у 17 столітті чітко розмежував соціальні різновиди мови, вказавши, що мова крім провінційних діалектів має різновиди, які пов'язані з віком, статусом та фінансовим становищем людей [4].

Найважливіші для сучасної соціолінгвістики ідеї належать таким видатним вченим ХХ століття як О. Швейцер, В. Ярцева, В. Жирмунський, В. Бондалетов, В. Виноградов, Вільям Лабов, Г. Винокур, Ф. Брюно та інші.

Соціолінгвістика – це напрям мовознавства, який займається вивченням суспільної обумовленості виникнення, розвитку та функціонування мови, впливом суспільства на мову та навпаки [3]. Один із засновників сучасної соціолінгвістики американський вчений Вільям Лабов визначає соціолінгвістику як науку, яка вивчає мову в її соціальному контексті.

Головна увага соціолінгвістів спрямована на людей, які користуються мовою та являються складовими певного суспільства. При цьому до уваги беруться фактори, які можуть впливати на використання мови, – від характеристик самих мовців (вік, стать, рівень освіти та культури, професія) до особливостей певного мовного акту.

Соціолінгвістика вивчає не ідеального носія мови, а реальну людину, яка у своїй мові може порушувати норми, помилятися, міксувати різні мовні стилі і т.д.

Соціолінгвістика оперує набором специфічних лише для неї понять: мовне суспільство, мовна ситуація, соціально-комунікативна система, мовна соціалізація, комунікативна компетенція, мовний код, зміна кодів, білінгвізм, диглосія, мовна політика, а також поняттями, що запозичені з інших сфер мовознавства та соціології: мовна норма, мовленнєве спілкування, мовленнєва поведінка, мовленнєвий акт, мовний контакт, мовне міксування, мова-посередник, соціальна структура суспільства, соціальний статус, соціальна роль, соціальний фактор [1].

Головна мета соціолінгвістики полягає у вивченні процесу використання мови людьми, які утворюють певне суспільство та як впливають на розвиток мови зміни у даному суспільстві. За Швейцером ця мета відповідає двом головним соціолінгвістичним питанням – соціальній диференціації мови та соціальній обумовленості розвитку мови [5].

Оскільки мова є суспільним явищем, відповідно до цього її розвиток не може бути абсолютно автономним: він все одно певним чином буде залежний від розвитку суспільства. Суть цього процесу полягає у тому, як саме зміни у суспільстві впливають на зміни у мові, та який механізм даного впливу.

Слід зауважити, що соціолінгвістика це в першу чергу мовознавча дисципліна, і відповідно вона має свої методи: методи зібрання матеріалу, методи його обробки та методи оцінки достовірності отриманих даних та їх змістовної інтерпретації.

Під час зібрання інформації соціолінгвісти найчастіше використовують методи спостереження та опитування. Крім того, достатньо популярним є метод аналізу письмових джерел. Звісно, що на практиці ці методи зачасту комбінуються: перш ніж сформулювати нову гіпотезу дослідник має проаналізувати письмові джерела, і лише після цього довести свою теорію використовуючи метод спостереження [3].

Ярцева виділяє синхронічну соціолінгвістику, яка переважно займається вивченням відносин між мовою та соціальними інститутами, та діахронічну соціолінгвістику, яка переважно вивчає процеси, що характеризують розвиток мови у зв'язку з розвитком суспільства. В залежності від розмірів об'єкта, яким цікавиться соціолінгвістика її поділяють на макро- та мікросоціолінгвістику. Макросоціолінгвістика вивчає мовні відносини та процеси, які відбуваються у великих соціальних об'єднаннях – державах, регіонах, великих соціальних групах, які можуть бути умовно виділені за певною соціальною ознакою (вік, професія і т.д.). Мікросоціолінгвістика ж відповідно досліджує мовні процеси і відносини, які наявні в невеликих групах носіїв мови (команда, родина, бригада і т.д.) [6].

Апріорі є той факт, що будь-яка мова на території однієї країни має певні територіальні відмінності. Крім того вона ще й є неоднорідною за своїм соціальним станом. Варіативність мови може залежати від різних факторів: вік, стать, рівень освіти мовця, професія, суспільні інтереси і т.д. Появі мовленнєвих особливостей можуть сприяти приналежність до певного класу, соціальне походження, або навіть середовище, в якому постійно знаходиться мовник. Все це дозволяє виокремлювати в одній конкретній мові особливі словники певних соціальних груп.

Останнім часом у зв'язку з активізацією соціолінгвістичних досліджень значно підвищився рівень зацікавленості мовною ситуацією. Під терміном “мовна ситуація” слід розуміти певне утворення, якому притаманні конкретні ознаки системної організації. Слід зауважити, що ці ознаки знаходяться у двох вимірах: горизонтальному (системні зв'язки між компонентами ситуації, які визначаються їх соціально-функціональним розподілом за сферами діяльності) та вертикальному (ієрархія соціально-комунікативних систем та їх компонентів).

Головна характеристика мовної ситуації США – абсолютне панування англійської мови. Але враховуючи, що США являються унікальною країною, в якій основну частину суспільства становлять колишні емігранти, ми можемо стверджувати, що панування англійської мови – суто американський субстрат.

Таким чином, американський варіант англійської мови накладає свій відбиток на англійську мову в цілому. Усі процеси, які відбуваються в американському суспільстві мають своє відображення в американському варіанті англійської мови. Оскільки сленг є невід'ємною частиною мови усі соціальні процеси мають свої номінації у ньому.

Аналізуючи та класифікуючи сленг ми можемо виділити у ньому також дві системи. Перша система представлена територіальним (горизонтальним) стратом. Друга система охоплює повністю увесь соціальний (вертикальний) страт.

Говорячи про територіальний страт, слід зауважити, що сленг в американському варіанті англійської мови має свою специфіку в залежності від місця його появи. Це можна пояснити тим, що у певному ареалі існування англійська мова має свої діалектні відмінності, які мають неабиякий вплив на розвиток та збагачення сленгової лексики. Досліджуючи територіальні різновиди сленгу ми дійшли висновку, що утворилася окрема самостійна ієрархія, в якій стала можливою інтерференція окремих ареальних видів сленгу. Наприклад, суто англійські слова *guu*, *dilly*, *scat*, які раніше вживалися лише у мові англійців, що мешкали на території Нью-Хемпшир, Массачусетс, Род-Айленд, Коннектикут, Нью-Йорк, Нью-Джерсі, Пенсильванія, Делавер, Меріленд, Північна та Південна Кароліна, Джорджія, увійшли у повсякденний сленг американців на території усієї країни.

Слід також зазначити, що інтерференція різноманітних ареальних варіантів сленгу в жодному разі не порушує їх специфіки, а навпаки, є важливою умовою збагачення кожного різновиду. При імпортуванні елементів притаманних одному ареальному варіанту сленгу до іншого вони можуть набувати іншого семантичного значення. При цьому дані елементи або зовсім втрачають своє первинне значення, або продовжують своє існування та розвиток незалежно від утвореної ареальної паралелі. Наприклад, *leagu* в англійській мові має значення “пліткувати за спиною”, у диферентних групах американського сленгу можна знайти такі значення, як “пошкоджений”, “нетверезий”, “досвідчений”, “сором’язливий”.

Не дивлячись на постійну рухливість, деякі лексичні елементи окремих територіальних різновидів сленгу мають певну стабільність. Так, наприклад, лише в американському варіанті мови можна зустріти такі сленгові одиниці як *sauce* – “овочі”, *fob* – “нестиглий”, *grift* – “нечесно зароблені гроші”, *gunk* – “помада”.

Необхідно зауважити, що на формування американського літературного стандарту великий вплив мали не лише елементи англійської літературної норми, а й елементи англійського сленгу. Більшість специфічних американських слів, що увійшли в американський стандарт на початковому етапі його формування, ніколи не входили до літературної англійської мови і були зафіксовані у перших сленгових словниках. Наприклад, *dude* – “піжон”, *chor* – “неймовірний”.

Американський сленг має свій особливий статус серед інших ареальних видів сленгу, оскільки однією із його головних відмінностей є його постійне конвертування, транспортування лексем з американських територіальних діалектів у сленг. На генетичному рівні американські діалекти потенційно мають усі передумови для зміщення своїх певних компонентів на сленговий рівень: на зразок “класичного” сленгу вони являють собою повноцінний конгломерат лексичних елементів

різноманітних англійських діалектів. Саме цим можна пояснити той факт, що окремі елементи американських діалектів, які певний час утримуються у територіальних межах, з легкістю конвертуються у сленг.

У зв'язку з цим ми можемо зробити висновок, що система американського сленгу набагато рухливіша від англійського. Джерелом генерування сленгу може бути все, що є прийнятним для певного кола людей, або сфер, що входять до кола їх інтересів.

Якщо ж говорити про другу систему сленгу, то вона відображає увесь соціальний устрій суспільства і до неї можна включити такі системні компоненти як віковий, соціальний та гендерний страт. Кожен з них має свої підвиди та характерні лише йому особливості. Так віковий страт містить у собі три основні категорії сленгу, які характерні лише носіям певних вікових категорій. Наприклад, підлітковий сленг (15–16 років): *aight* – “все добре”; *crib* – “дім”; молодіжний сленг (17–30 років): *homie/buddy* – “приятель”; *bummer* – “провал”; та сленг старшого покоління: *big daddy* – “босс”; *not my cup of tea* – “не моє”, “не для мене”.

Щодо груп, які утворюють соціальний страт, то слід зауважити, що вони є характерними лише для обмеженого соціуму та не мають жодної семантики поза його межами. Наприклад, комп'ютерний сленг: *lag* – “затримка при передачі даних у мережі”; студентський сленг: *buzzcrusher* – “зануда”; сленг субкультур: *cheese/bill/cash* – “гроші” (сленг реперів); *Baba* – “близький товариш” (сленг хіппі); професійний сленг: *baby catcher* – “акушер” (сленг лікарів); *circle back* – “обговорити пізніше” (сленг бізнесменів); *bulldog* – “ранковий номер” (сленг журналістів).

Останній гендерний страт містить у собі сленгові одиниці, які диференціюють місце і статус чоловіка та жінки у соціумі. У його структурі також можна виділити окремі семантичні поля:

– соціальний статус: *alpha male* – “чоловік, який займає позицію лідера”; *alpha girl* – “дівчина, яка займає позицію лідера”;

– професії: *chef mom* – “заміжня жінка, яка працює кухарем у ресторані”; *turkey bacon* – “охоронець”;

– сім'я: *helicopter dad* – “батько, який занадто переймається безпекою своїх дітей, піклується про них”; *flat mommy* – “збільшена фотографія мами для заспокоєння та психологічного комфорту сім'ї”;

– віросповідання: *kuf* – “не мусульманин”;

– зовнішній вигляд: *Alice* – “чоловік з жіночими манерами поведінки”; *haircut* – “вибрита з обох боків голова з довгим “оселедцем” на потилиці”; *tuxeda* – “смокінг для жінки”; *pregorexia* – “прагнення деяких жінок, особливо знаменитостей, усіма засобами не допустити збільшення ваги свого тіла під час вагітності, тим самим завдаючи шкоди здоров'ю майбутньої дитини”;

– вік: *spinster-man* – “неодружений літній чоловік”;

– статеві стосунки: ubersexual – “чоловік з нормальною сексуальною орієнтацією, який реалізуючи повністю свою “маскуліність”, у той же час ставиться до жінок по-джентельменськи”.

Провівши ретельне вивчення та аналіз американських сленгових одиниць, ми можемо зробити наступний висновок – усі зміни, що присутні у сленговому складі американського варіанту англійської мови прямо пропорційно залежні від процесів, що трапляються в американському суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондалетов В. Д. Социальная лингвистика : учебное пособие для студентов пед. институтов / В. Д. Бондалетов. – М. : Просвещение, 1987. – 160 с.
2. Нова розмовна лексика і фразеологія: англо-український словник / Ю. А. Зацний, А. В. Янков. – Вінниця : Нова Книга, 2010. – 224 с.
3. Найман Е. А. Социолінгвістика : курс лекцій / Е. А. Найман. – Томск : Изд-во Томского государственного университета, 2004. – 220 с.
4. Швейцер А. Д. К проблеме социальной дифференциации языка / А. Д. Швейцер // Вопросы языкознания. – М. : Высшая школа, 1982. – № 5. – С. 39–48.
5. Швейцер А. Д. Социальная дифференциация английского языка в США / А. Д. Швейцер. – М. : Изд-во Академии Наук СССР, 1983. – 216 с.
6. Ярцева В. Н. Об изменении диалектной базы английского литературного языка / В. Н. Ярцева // Труды по языкознанию. – М. : Изд-во Академии Наук СССР, 1960. – С. 192–198.
7. Partridge E. Slang Today and Yesterday / E. Partridge. – London : Routledge and Kegan Paul, 1979.
8. Spears Richard A. Dictionary of American Slang and Colloquial Expressions / R. A. Spears. – NTC Publishing Group, third edition, 2001. – 577 p.

Стаття надійшла до редакції 8 листопада 2017 року